

Inhoud : Heeft mijn kind nu dyslexie of niet? Wanneer heeft hij/zij recht op een 'attest dyslexie' ?

Het diagnosticeren van dyslexie en het uitschrijven van een 'attest dyslexie. Onze visie.

Er bestaan verschillende definities van dyslexie en mogelijkheden om deze stoornis te omschrijven. Dit maakt een correcte diagnose en bijvoorbeeld het uitschrijven van een attest dyslexie, niet altijd eenvoudig.

Dyslexie kan beschreven worden als een leerstoornis die gekenmerkt wordt door moeilijk leren lezen en meestal ook door hardnekkige spellingproblemen, die *dysorthografie* genoemd worden. Dit ondanks extra oefenen en zonder dat er sprake is van een zwakkere begaafdheid, problemen met gehoor of gezicht, gezondheidsproblemen, slecht of onvoldoende onderwijs of zeer slechte leefomstandigheden. De term dyslexie dekt dus zowel de leesproblemen als eventueel bijkomende spellingproblemen, ook al is deze term etymologisch alleen correct bij leesproblemen (dys = moeilijk, legere = lezen) .

Binnen een pedagogische context, zoals in de meeste scholen of CLB-centra, voegt men voor het stellen van een 'diagnose dyslexie' twee heel strikte voorwaarden toe.

Zo mogen leerlingen op een genormeerde lees- of spellingproef niet hoger scoren dan percentiel 10. Dit betekent dat van de 100 leerlingen die dezelfde test ondergaan, er minstens 90 hoger scoren.

Ook pas wanneer na enkele maanden intensieve extra ondersteuning de scores zeer laag blijven, mag de diagnose dyslexie uiteindelijk gesteld worden.

Wij weten dat deze strikte voorwaarden vooral ontstaan zijn om de neiging tot overdiagnosticering, ook door de zeer sterk toenemende groep logopedisten, in te perken. Dat alle collega's daarbij niet altijd even grondig tewerk gaan/gingen, moeten we ook onder ogen durven zien. Maar het is wel een feit dat dyslexie nu eenmaal veel voorkomt (zeker bij één op de 20 leerlingen) en dat vroeger *te weinig* aandacht werd besteed aan het opsporen, begeleiden en behandelen ervan.

In de praktijk hebben we het dan ook vaak wel moeilijk met de bijzondere, cijfermatige extra voorwaarden van de 'pedagogische definitie'.

Zo zou een leerling die op een test percentiel 8 scoort *wel* dyslectisch kunnen zijn, en een leerling die percentiel 11 scoort dan weer niet! Wel een attest opmaken voor school of niet? Dit kan voor de leerling een groot verschil uitmaken!

Nu moet je weten dat de prestaties op testen zeer sterk kunnen variëren. Dit geldt voor iedereen maar zeker nog meer voor dyslectische leerlingen. Afhankelijk van de omstandigheden kunnen ze heel wat beter of slechter presteren. De context waarin het testen gebeurt, de sfeer, gemoedstoestand en fitheid van de leerling, het tijdstip van het testen, de manier waarop de proefleider met de geteste leerling omgaat, tijdsdruk, gokstrategieën, ... Allemaal factoren die de score sterk kunnen beïnvloeden.

We worden in de praktijk zeer regelmatig geconfronteerd met leerlingen die weliswaar soms ruim boven de percentiel 10 scoren voor lezen en/of spellen, maar waarbij de wanverhouding tussen duidelijk zwakkere scores voor lezen en spellen, en de (zeer) hoge scores voor wiskunde en andere vakken toch zeer opvallend is. De *ernst* van dyslexie varieert natuurlijk ook bij elke leerling. En zeker ook de mate waarin leerlingen op grond van bijvoorbeeld intelligentie of werkkracht en extra oefenen, het probleem deels kunnen maskeren of compenseren.

Ook na 'intensieve begeleiding gedurende enkele maanden' moeten de scores volgens de pedagogische visie, zeer laag blijven. Wat precies onder 'intensieve begeleiding' verstaan wordt is niet duidelijk: is dit als een leerling tweemaal per week binnen de zorgklas in een klein groepje 20 minuten extra lees- of spellinghulp krijgt? Of één maal per week een uur individuele logopedische hulp? Of elke dag 20 minuten extra leestraining door ouders, grootouders of een ander persoon?

En over hoeveel maanden gaat het dan precies? Soms vermeldt men twee maanden, soms ook zes. Reken je de vakantiemaanden daar ook bij?

Wij nemen dan ook meestal afstand van deze arbitrair gekozen percentielen of maanden.

Wij noemen een leerling dyslectisch wanneer zowel uit een grondig onderzoek, als uit een gesprek met de ouders en de leerling, en uit een analyse van alle schoolrapporten (en vaak ook toetsen) blijkt, dat deze leerling beantwoordt aan (en zichzelf meestal herkent in) volgende vier essentiële criteria:

1. Een dyslectisch persoon is een **duidelijke onderpresteerder op vlak van lezen en/ of spellen**, en daardoor soms ook in andere leervakken. Het niveau dat de dyslectische leerling behaalt is dus niet in overeenstemming met zijn/haar werkelijke capaciteiten, die duidelijk hoger liggen.
2. Een dyslectisch persoon heeft **hardnekkige problemen**. Meer oefenen helpt wel een beetje, maar de bereikte resultaten zijn niet in verhouding tot de geleverde inspanningen. Dit leidt meestal tot frustratie, zowel bij wie helpt als bij de persoon met dyslexie.
3. Een dyslectisch persoon heeft **geen feeling voor spelling**. Hij/zij voelt als het ware zelden of nooit aan of een woord al dan niet correct geschreven wordt. Hij/zij moet daarbij steeds goed *nadenken*. Zo schrijven zij vaak 'hij haald' met een d, omdat zij het woord verlengen tot 'haalde', net zoals bij hond of paard. Niet-dyslectische personen voelen veel meer *intuïtief* aan hoe ze een woord moeten spellen! Zij hoeven daarbij veel minder regeltjes of spellingstrategieën te gebruiken!
4. **Aangeleerde regels en strategieën worden zeer moeilijk of amper geautomatiseerd**. Dit wil zeggen dat iemand met dyslexie een bepaalde oefening wel soms correct kan oplossen in *bepaalde situaties* (bijvoorbeeld een oefening over een eind d/t bij zelfstandige naamwoorden, een werkwoord oefening in de tegenwoordige tijd), maar opnieuw veel fouten gaat maken als oefeningen *gecombineerd of onder tijdsdruk of bij vermoeidheid* worden aangeboden. Dit leidt vaak tot het misverstand dat dyslectische personen "het wel kunnen, maar dat ze zich onvoldoende inzetten of concentreren".
Zij worden dan ook zeer regelmatig onterecht bestempeld als dom, lui of onwillig. Erg frustrerend!

Als deze 4 voorwaarden samen vervuld zijn, zijn wij er van overtuigd dat deze leerling wel degelijk dyslexie-dysorthografie heeft, en naast extra individuele inspanningen of hulp, ook recht heeft op een 'attest' en meestal op een aantal ondersteunende maatregelen op school.

Bij leerlingen waarvoor deze extra hulp nog niet volstaat, of om praktische of financiële redenen moet worden stopgezet, vormen technologische hulpmiddelen vaak een waardevolle aanvulling. Zowel op vlak van lezen als van spelling bestaan reeds heel wat compenserende programma's en lopen continu projecten om deze nog verder te optimaliseren of uit te breiden. Bij leerlingen die hogere studies aankunnen, neemt hun belang meestal nog toe. Veel info hieromtrent op www.sensotec.be

De criteria die gehanteerd worden voor terugbetaling van een logopedische therapie door het RIZIV moeten vooral worden begrepen vanuit een budgettaire optiek en dragen niet bij tot een meer sluitende diagnose van wel of niet dyslexie: '*Minstens één jaar schoolse achterstand hebben in de leeftijd tussen 7 en 10 jaar, of vanaf de dag na je 10e verjaardag tot en met je 14e, minstens twee jaar achterstand hebben bij aanvang van een therapie*', is puur administratief. Dat een jaar overzitten daarbij niet eens geldt als een jaar pedagogische achterstand is een maatregel waarvan wij ons nog altijd niet kunnen inbeelden wie dit heeft bedacht en hoe dit door een groot aantal toch verstandige mensen binnen het RIZIV is goedgekeurd, en zelfs door onze beroepsvereniging nog steeds geslikt wordt! Ook de maximale periode voor terugbetaling van 2 jaar, met daarbinnen maximaal 192 sessies van 30 minuten, sluit zelden optimaal aan bij de aard van dyslexie, die meestal over een veel langere periode en vaak ook intensiever zou moeten kunnen begeleid worden.

*Wenst u de mailversie van onze maandelijkse nieuwsbrief niet langer te ontvangen, mail dan naar pittery@evonet.be
Interesse in vorige exemplaren? U vindt deze terug op www.dienstvoorlogopedie.be, nieuwsbrief, archief.*

Kent u collega's, vrienden, familieleden, ... die mogelijks ook in onze nieuwsbrief geïnteresseerd zijn? Bezorg ons hun e-mailadres en wij sturen hen enkele exemplaren met wat toelichting en uw aanbeveling, waarna zij kunnen kiezen om zich in te schrijven.